

Nr 9

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående omorganisation av statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström m. m.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 169 av herr *Eliasson m. fl.* och II: 192 av herr *Lundqvist m. fl.* hemställles, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning av frågan, huruvida *antingen* statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström bör förses med personella resurser, kompetenta att överta de uppgifter, som nu för nämndens räkning utföres av Svenska elektricitetsverksföreningens tariffkommission, *eller* ett utomstående förlikningsorgan med ledamöter utsedda av Kungl. Maj:t på förslag av såväl kraftleverantörerna som elkonsumenterna bl. a. inom jordbruk, hantverk och småindustri bör anlitas i tvister rörande priser och övriga villkor för leverans och överföring av elektrisk ström.

I motionerna redogöres för prisregleringsnämndens tillkomst, organisation och uppgifter. Den skall efter framställning från förbrukare besluta om skälig prissättning å elström. Nämnden skall därvid underställa frågan elektricitetsverksföreningens tariffkommission. Arbetsordningen för denna föreskriver i § 1 bl. a., att kommissionen skall bestå av åtta ledamöter och att dessa skall för en period av högst tre år tillsättas av Svenska elektricitetsverksföreningens styrelse, som jämväl utser ordförande att leda kommissionens förhandlingar, föra dess talan och utöva i arbetsordningen angivna funktioner. Enligt § 3 skall kommissionens ordförande för behandling av regleringsärende antingen själv såsom förlikningsman taga hand om förlikningsarbetet eller också utse ledamot av kommissionen, tjänsteman vid föreningens sekretariat eller, då behov därav finnes, annan person att tjänstgöra som förlikningsman. För behandling av ärende, som kommissionens ordförande finner vara av större omfattning eller av mera svårartad beskaffenhet, skall ordföranden utse två av kommissionens ledamöter att tillsammans med honom utgöra ett förlikningsutskott. För specialutredningar, som erfordras för att belysa ärende, må kommissionen anlita Svenska elverksföreningens sekretariat och där anställd arbetskraft eller tillkalla särskilda sakkunniga. Prisregleringsnämnden har närmast att tillvarataga elkonsumenternas intressen. Tariffkommissionen tillsättes emellertid av elektricitetsverksföreningen, och elkonsumenten har ofta ej tillgång till det

material, varav kommissionen använder sig. Från senaste årsskifte är även statens och de av kommunal myndighet fastställda taxorna underkastade reglering hos prisregleringsnämnden. Det finnes då så mycket större anledning till ett nytt bedömande av problemet.

Numera finnes en väl organiserad representation för i första hand landsbygdens elkonsumenter och det kan därför ifrågasättas, om icke frågan bäst löses genom att antingen prisregleringsnämnden förses med personella resurser, så att den kan helt överta kommissionens nuvarande uppgifter, eller ock att nämnden anlitar ett fristående och oberoende förlikningsorgan.

I övrigt får utskottet beträffande motiveringen hänvisa till motionen I: 169.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionerna från kommerskollegium, vattenfallsstyrelsen, prisregleringsnämnden för elström, landsbygdens elnämnd, elverksföreningen och vattenkraftföreningen.

Kommerskollegium hänvisar till ett yttrande, som kollegium avgivit till Kungl. Maj:t över en framställning från landsbygdens elnämnd, där i stort sett samma synpunkter framföres som i motionerna. Kollegium har i detta yttrande anfört bl. a. att enbart den omständigheten att statliga och kommunala taxor numera underkastats prisreglering ej motiverar att gällande ordning övergives. Kollegium ansåg ej heller att bärande skäl i övrigt anförts för ändring. Det syntes kollegium vidare bl. a. som om flertalet av tariffkommissionens ledamöter icke representerade partsintressen och att den nuvarande ordningen i princip borde bibehållas.

I sitt yttrande till utskottet säger sig kollegium ej ha funnit, att elkonsumenternas berättigade intressen skulle ha blivit åsidosatta vid de överenskommelser som träffats. Även om det är riktigt, att elkonsumenterna ej är företrädare i tariffkommissionen, medan kraftleverantörerna är väl representerade, bör det framhållas, att flertalet av kommissionens ledamöter är helt fristående och sålunda opartiska. Kollegium anser det tvivelaktigt om ett förlikningsorgan med den av motionärerna förordade sammansättningen verkligen skulle vara en bättre anordning. Bland annat bleve det svårt att finna företrädare för konsumentintresset, vilka besitter erforderlig sakkunskap.

Kollegium avstyrker utredning.

Vattenfallsstyrelsen anser, att tariffkommissionen fungerat tillfredsställande. I kommissionen finnes fristående sakkunskap och dessutom ligger det i råkraftsproducenternas primära intresse att eliminera tvistigheter och missnöjesanledningar inom sitt verksamhetsområde. Styrelsen har tidigare ifrågasatt att den borde vara representerad i kommissionen samt en fylligare konsumentrepresentation men anser att därmed bör få anstå någon tid i avvaktan på ytterligare erfarenheter.

Prisregleringsnämnden för elektrisk ström hänvisar till det yttrande nämnden avgivit över den ovannämnda framställningen från landsbygdens elnämnd. Däri framhölls, att flertalet ledamöter i tariffkommissionen står obundna av leverantörintresset. Kommissionen har fullgjort sina uppgifter på ett sätt som klart vittnat om att kommissionen haft för ögonen att åstadkomma lösningar, som i lika mån beaktat såväl leverantörens som konsumentens berättigade intressen. Den omständigheten att nu även de statliga och kommunala taxorna kommer in under prisreglering torde ej medföra ändring härutinnan. Möjligen skulle det dessutom bli förenat med vissa svårigheter att skapa ett med tariffkommissionen i fråga om sakkunskap likvärdigt förlikningsorgan. Nämnden understryker, att tariffkommissionen blott har att undersöka möjligheterna för förlikning. Prisregleringsnämnden däremot har att, när förlikningsförsöken misslyckats, rättsligt pröva det pris och de övriga villkor, som betingats för strömleveransen. Enligt för tariffkommissionen gällande arbetsordning åvilar förlikningsarbetet kommissionens ordförande eller av denne utsedd person eller ett förlikningsutskott. Ledamot som kan anses representera någon av parterna i tvisten får ej delta i förlikningsarbetet. Möjligen kan man tänka sig, att nämnden finge medinflytande på valet av ordförande i kommissionen men en dylik jämkning bör kunna vidtagas utan särskild utredning. Om kommissionens arbete skulle överflyttas på ett nämndens expertorgan kan det befaras, att nämnden skulle få sin arbetsbörda ökad med därav följande större utgifter för statsverket, varjämte risk föreligger, att nämnden kunde känna sig bunden av sitt expertorgans ställningstagande. Nämnden kan ej tillstyrka motionen.

Av nämndens fem ledamöter deltog en ej i beslutet och en annan anförde, att ett från partsintressena helt fristående utrednings- och medlingsorgan torde vara bättre för ärendenas opartiska prövning och avgörande än den nuvarande ordningen, varför framställningen bort tillstyrkas.

Landsbygdens elnämnd hänvisar till sin skrivelse till Konungen och anser, att det framstår som ett oeftergivligt krav, att de organ, som handlägger ifrågavarande ärenden, har en ur alla synpunkter fullt allsidig och neutral sammansättning.

Elverksföreningen redogör för kraftförsörjningens utveckling i vårt land. Riktpunkten för utvecklingen på tariffområdet har alltid varit att konsumenterna skall till så lågt pris som kostnadsförhållandena medgiver erhålla möjlighet att på ett rationellt sätt utnyttja elkraften. Föreningen anför att 71 ärenden hittills slutbehandlats av tariffkommissionen. Förlikning har åstadkommit i 39 fall, 6 har ej fullföljts och 26 har kommit upp i prisregleringsnämnden för slutgiltig behandling. I vissa av dessa senare fall uppges kommissionens förlikningsförslag ha varit gynnsammare än vad prisregleringsnämnden ansett sig kunna medge. Föreningen anser det icke tillråd-

ligt, att prisregleringsnämnden utrustas med en förlikningsavdelning. Nämnden skulle då lätt bli bunden av sitt eget utredningsorgan. Att tillskapa ett nämnden underställt organ av samma typ som nämnden måste medföra dubbelarbete. Att inrätta ett separat utredningsorgan skulle ställa sig dyrbart och opraktiskt. Att anknyta det till vattenfallsverket, som självt är leverantör, låter sig icke göra och kommerskollegium saknar erforderlig personal och resurser.

Föreningen anför avslutningsvis följande:

Föreningen vill samtidigt uttala, att enligt dess uppfattning prisregleringsnämnden på grund av den ökning av nämndens verksamhetsområde, som skett från och med den 1 januari 1958, bör kompletteras med en representant för vattenfallsstyrelsen. Representanterna på distributörsidan skulle därigenom täcka de olika kraftdistributörstyper, som förekomma, nämligen den statliga, de kommunala och de privata. På samma gång synes nämnden i fråga om abonnentrepresentanterna böra undergå en komplettering, så att den även på denna sida kommer att omfatta tre representanter, en för industri- och hantverksabbonenter, en för jordbruksabbonenter och en för bostadsabbonenter och andra gemensamma intressen.

Föreningen avstyrker motionerna.

Vattenkraftföreningen ansluter sig till elverksföreningens yttrande.

Utskottet

Det har inom utskottet rått enighet om att konsumentintressena bör vara väl företrädda vid behandling av ärenden angående prissättningen på elektrisk ström. Av de över motionerna avgivna yttrandena framgår emellertid, att man på många håll hyser betänkligheter mot ett genomförande av motionärernas förslag. Det skulle, har man menat, bl. a. medföra en stor administrativ apparat och ökade kostnader för statsverket, och man har icke känt sig övertygad om att de fördelar motionärerna tänkt sig, skulle vinnas.

Utskottet kan, som ovan antytts, instämma i motionernas allmänna syfte att åstadkomma ett starkare medinflytande från konsumenternas sida vid avgörandet av frågor om priser på elektrisk ström. Utskottet har dock icke ansett sig kunna taga ståndpunkt till frågan, huruvida detta mål bäst kan nås på de av motionärerna anvisade vägarna eller om även andra möjligheter bör övervägas. Frågan om organisationen av statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström är genom den tidigare omnämnda framställningen från landsbygdens elnämnd nu föremål för prövning av Kungl. Maj:t. Utskottet finner i första hand resultatet av denna prövning böra avvaktas.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att de likalydande motionerna I:169 och II:192 icke må
föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 11 mars 1958

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herr Wolgast, fru Wallentheim, herrar Nyström, Strandler, Ståhle*, Persson, Johan, Möller*, Jonasson, Åkesson, Kaijser och Edström;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, fru Svedberg, herrar Nestrup, Bark, Östrand, Nelander*, Björkänge, Ekström i Björkvik, Lundqvist, Carlsson i Huskvarna och Nyhage.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.